

Στο εξαιρετικό βιβλίο του Stephen G. Post, «Αξιοπρέπεια για τους βαθιά αμνημονες συνανθρώπους μας». Πώς μπορούν να ανταποκριθούν οι φροντιστές στις δυσκολίες της νόσου Αλτσχάιμερ» (το οποίο παρουσιάστηκε στο προηγούμενο άρθρο), και στο πλαίσιο του εκεί σχολιασμού από τον συγγραφέα, καθηγητή ιατρικής και ερευνητή, της γενικής πιθανής (κάτι το οποίο ισχύει απαραίτητα για όλους τους ανθρώπους) καλλιτεχνικής δημιουργικότητας όσων πάσχουν από τη συγκεκριμένη ληστική νόσο (οι οποίοι/οποίες «Απολαμβάνουν τα καλλιτεχνικά προγράμματα, όπως απέδειξαν οι αμέτρητες εκθέσεις τέχνης σε κέντρα φροντίδας μνήμης»), αναφερόταν ως παράδειγμα η περίπτωση του Ολλανδοαμερικανού εικαστικού Willem de Kooning, ο οποίος «ζωγράφιζε τα δεκατρία από τα δεκατέσσερα τελευταία χρόνια του πάσχοντα πιθανόν από Αλτσχάιμερ. Αργότερα, το έργο του, το οποίο δημιούργησε ενώ ήταν βαθιά αμνημων, εκτέθηκε στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Νέα Υόρκη». Ο Willem de Kooning, «τον οποίο συνόδευε η φήμη ότι τσακωνόταν μεθυσμένος», φαίνεται «ότι υπέφερε από πολύ άγχος. Όταν, όμως, διαγνώστηκε με άνοια, αποξενώθηκε από την οδύνη του και η τέχνη του έγινε ήρεμη και εξυψωτική. Τελικά, ξέχασε ότι ξεχνούσε με αποτέλεσμα να επικρατήσει η ειρήνη. Σίγουρα υπήρχαν και πάλι δύσκολες στιγμές, αλλά του άρεσε να ζωγραφίζει κι αυτό έκανε, με λίγη βοήθεια, επί χρόνια, έως ότου έφυγε».

Αν και ο προαναφερθείς δεν συγκαταλέγεται ανάμεσα στους 23 επώνυμους [επιπροσθέτως, δύο –εξ ου και ο αριθμός «25» στη φράση του εξώφυλλου: «Δημιούργησε τα δικά σου αριστουργήματα εμπνευσμένα από 25 καταπληκτικούς καλλιτέχνες» (και καλλιτέχνιδες, θα έπρεπε να γράφει)] – από τα πρώτα δισέλιδα/κεφάλαια αναφέρονται, αφ' ενός, στους/στις (ανώνυμους/ανώνυμες) δημιουργούς (ανάμεσά τους και παιδιά) των προϊστορικών σπηλαιογραφιών και, αφ' ετέρου, στους αρχαίους Ρωμαίους (και στις αρχαίες Ρωμαίες, σύμφωνα με την απεικόνιση στο βιβλίο, γιατί όχι;) ψηφιδογράφου] καλλιτέχνες [εξ αυτών, 13 άνδρες και 10 (!) γυναίκες, αριθμός αναπάντητα «υψηλός» για τον εικαστικό χώρο, αλλά και για τους περισσότερους χώρους, αφού οι

Μπλε, κόκκινο, κίτρινο: Ξεκινάμε από τα βασικά

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ Γ. ΤΣΟΥΠΡΟΥ

Αυτό το βιβλίο θα σε κάνει καλλιτέχνη

Κείμενο: Ρουθ Μίλλινγκτον
Εικονογράφηση: Έλλεν Σάρρεϋ
Μετάφραση: Μυρτιά Νικολακοπούλου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2024

θηλυκοί εκπρόσωποι σχεδόν πάντα υποσκελίζονται, των οποίων το έργο παρουσιάζεται στο ξεχωριστό, ως προς τη σύλληψη και την εκτέλεση, ανά χείρας βιβλίο, που υπόσχεται στο αναγνωστικό κοινό του (και το καθοδηγεί μέσω σχετικά απλών, επεξηγηματικών εικονοποιημένων δραστηριοτήτων σε) μια καλλιτεχνική μαθητεία, υπάρχουν, ωστόσο, ανάμεσά τους τουλάχιστον δύο περιπτώσεις που μοιάζουν στον προαναφερθέντα Willem de Kooning.

Η πρώτη είναι εκείνη της κωφάλαλης Αμερικανίδας γλύπτριας Τζούντιθ Σκοτ, πάσχουσας από το σύνδρομο Ντάνου, η οποία, στην ηλικία των 43 ετών, γοητεύτηκε από μια επίδειξη γλυπτικής «με ίνες» και έκτοτε, κατά τη δεκαετία του 1980, άρχισε να ασχολείται «μανιωδώς» με την περιτύλιξη αντικειμένων πάσης φύσεως, ακόμη και του κεφαλιού της, με ποικίλα υλικά: «σήμερα, βλέπει κανείς τα γλυπτά της σε μουσεία και γκαλερί σε όλο τον κόσμο». Η δεύτερη είναι η περίπτωση της Παπινώζας Παγιοί Κουσάμα, η οποία εκδήλωσε από παιδί μια εμμονή με τις τελείες, δηλαδή τις βούλες, τα ποτά, τα οποία κατέληξαν να καλύπτουν όλες τις εικαστικές εγκαταστάσεις της, ακόμη και τα ρούχα της οι δημιουργίες της τη βοηθούσαν να αντιμετωπίζει τις ψευδαισθήσεις (άκουγε, επί

παραδείγματι, τα λουλούδια να της μιλούν και αυτό την τρόμαζε) από τις οποίες υπέφερε.

Ανάμεσα στις/στους 23 δημιουργούς, των οποίων το έργο προσφέρεται εδώ για γνωριμία και μελέτη, υπάρχουν και μέγιστες προσωπικότητες, όπως οι Λεονάρντο ντα Βίντσι, Κλοντ Μονέ, Βίνσεντ βαν Γκογκ, Ανρί Μatis, Πάμπλο Πικάσο, Σαλβαδόρ Νταλί, Φρίντα Κάλο· ωστόσο, είναι φανερό πως η επιλογή των παρουσιαζόμενων έργων και των δημιουργών τους έγινε με κριτήριο τη συγκέντρωση και τον «δειγματισμό» ποικίλων τεχνικών και τεχνοτροπιών από διαφορετι-

Είναι φανερό πως η επιλογή των παρουσιαζόμενων έργων και των δημιουργών τους έγινε με κριτήριο τη συγκέντρωση και τον «δειγματισμό» ποικίλων τεχνικών και τεχνοτροπιών από διαφορετικά μέρη της υφελίου

κά μέρη της υφελίου. Πράγματι, είναι πολύ ευχάριστο το ξάφνιασμα όταν ανακαλύπτεις τις εκτυπωμένες, έγχρωμες ξυλογραφίες με τις τόσες λεπτομέρειες τοπίων, φτιαγμένες πριν από σχεδόν 200 χρόνια από τον Ιάπωνα χαράκτη Κατσουσικά Γοκουσάι ή τις δουλεμένες και από τις τέσσερις πλευρές με τη «ζωγραφική του σταξίματος» συνθέσεις της «πρώτης διδάσκαλας» Ουκρανής Τζάνετ Σόμπελ, η οποία μετακόμισε στις ΗΠΑ στις αρχές του 20ού αιώνα και προηγήθηκε του Τζάκσον Πόλοκ, ο οποίος είδε το έργο της και ενθουσιάστηκε με την τεχνική της. Παραπλήσια επίδραση είχε το έργο του πουαντινιστή Ζορζ Σερά στη Βρετανίδα Μπρίτζετ Ρίλεϊ η οποία, όπως και εκείνος, ενδιαφερόταν για το πώς αντιλαμβάνονται τα μάτια των ανθρώπων το χρώμα και τα σχήματα. Η «οπτική τέχνη» της Μπρίτζετ Ρίλεϊ, που δημιουργεί οφθαλμαπάτες, συσχετίζεται σε τούτο το βιβλίο με τα «μπατίκι» της Εμίλι Κέιμ Νογουόρι, από τις σημαντικότερες Αβοριγίνες καλλιτέχνιδες της Αυστραλίας, με τις περφόρμανς μέσω «εξαφανιζόμενων» καμουφλάζ του Κινέζου Λίου Μπόλιν, πιο γνωστού ως «άδατος ανθρώπου», με τις («κυριολεκτικές») «τοιχογραφίες» της Νοτιοαφρικανής Εστερ Μαχλάνγκου, από τη φυλή Εν-ντε-μπέλε, όπου υπάρχει πολύχρονη παράδοση διακόσμησης του εξωτερικού των σπιτιών, αλλά και με τις ντανταϊστικές εκθέσεις σε γκαλερί, όπως και με τις αντίστοιχες θορυβώδεις παραστάσεις και τις αλλοτρεπείς απαγγελίες ποιημάτων άνευ νοήματος του Γερμανού Ούγκο Μπαλ και των υπολοίπων θαμώνων του καφέ «Καμπιρέ Βολτέρ» της Ζυρίχης, κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα.

Εκτός των προαναφερθεισών 25 δισέλιδων Ενοτήτων τού ανά χειράς βιβλίου, υπάρχουν και τέσσερα Εισαγωγικά κεφάλαια με γενικές πληροφορίες, ανάμεσα στις οποίες βρίσκονται και τα σχετικά με τον «τροχό των χρωμάτων». Σε ετούτον υπάρχουν έξι χρώματα: τα τρία βασικά κόκκινο, κίτρινο, μπλε και τρία παράγωγα πορτοκαλί, πράσινο, μοβ, τα οποία φτιάχνονται με την ανάμειξη δύο εκ των βασικών: τα χρώματα που είναι τοποθετημένα απέναντι το ένα από το άλλο είναι τα συμπληρωματικά, που δίνουν όμορφα δίπλα δίπλα ό,τι αλληλοαναιρούνται: κόκκινο-πράσινο, μπλε-πορτοκαλί, κίτρινο-μοβ. Να τι συνδέει τον Ζορζ Σερά με την Εμίλι Κέιμ Νογουόρι!